

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe $\frac{1}{2}$ an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERȚIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
am 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiunea
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Condiții de primire

în pedagogii și în clasele superioare ale școlilor secundare.

(Ordin. min. cultelor și instr. publice Nr. 2064).

Pot fi primiți în cursul III pedagogic absolvenți a 6 clase secundare, diplomate pentru școală froebeliană (kisdédóvó), — având să facă examen din studiile de diferență din cursurile I și II pedagogice. Iar pentru câștigarea diplomei învățătoresți sunt obligați, cei din condițiunile de mai sus, a continua studiul ca elevi regulați în cursul III pedagogic.

Absolvenții cu succes a 8 clase secundare și cei cu examen de maturitate sunt admiși direct la examenul de cvalificațiune învățătorescă, după ce vor dovedi un an de practică, în calitate de învățători.

Dispozițiile anterioare nu se alterează prin acest ordin, de asemenea aceia cari în anul școlar curgător frecventează clasele V și VI secundare, I și II pedagogice, termină clasa VI, sau după câștigarea diplomei pentru școala froebeliană — în cazuri binecuvântate — vor primi îndreptățirea de a-și face studiile pedagogice pe cale privată.

Nr. 2059/1905.

Candidații de învățători, cari vor să se supună la examenul de cvalificațiune cu finea anului școlar curgător, se avizează a-și însinua aici până la 18/31 Maiu a. c. petițiunile adjusate cu următoarele acte:

a) Estras de botez.

b) Testimoniu despre studiile pregătitoare și absolutor preparandial.

c) Taxele examenului prevăzute în §. 125 din Stat. Org.

Candidații cari deja funcționează ca învățători, vor avea să prezenteze și atestat de serviciu, estradat de inspectorul școlar confesional.

Cererile intrate peste terminul indicat mai sus, precum și cele neadjustate conform prescrișlor, nu se vor lua în socotință.

Terminul examenului s'a publicat tot în organul oficial al diecezei, obligator pentru toti.

Arad, 2/15 Maiu 1905.

*Consistorul eparhial
rom. ort. din Arad.*

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza gr.-or. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară a anului 1905.

Ședința V.

S'a ținut la 27 Aprilie (10 Maiu) 1905, oarele 10 a. m.

Președinte: P. S. Sa părintele Episcop diecezan Ioan I. Papp; notar: Ioan Costa.

Nr. 64. După deschiderea ședinței

Presidiul designează de notar al ședinței prezente pe Ioan Costa.

Nr. 65. Se cetește protocolul ședinței a IV-a și:

se verifică.

Nr. 66. Cererea deputatului Dr. Ioan Suci pentru concediu pe durata întregă a sesiunii sinodale:

se acordă.

Nr. 67. Se presintă raportul notarului sinodal despre deputații absenți, cari conform §-lui 59 din Regulamentul intern în 3 zile dela deschiderea sinodului nu și-au cerut concediu.

De oarece dintre cei 2 deputați, despre cari s'a făcut arătare, Dr. Ioan Suci a înaintat ședinței de

azi cerere de concediu, care s'a incuviințat, ear' despre deputatul Vicențiu Babeș se știe în deobște, că este bolnav, sinodul nu află motiv de a aplica §-ul 59 din Regulamentul intern, ci incuviințează și deputatului Vicențiu Babeș concediu pe durata întregă a sesiunii.

Nr. 68. Rugarea comunei bisericesti gr. or. române din Dragoteni pentru descrierea restanței contribuției eparhiale:

Se transpune spre competentă rezolvare consistorului din Oradea-mare.

Nr. 69. Comisiunea epitropească neterminându-și încă referada asupra obiectelor restante, urmează la ordinea zilei referada comisiunii petiționare prin raportorul său Dr. Aurel Cosma.

La propunerea acestei comisiuni:

Cererea comitetului parohial din Dumbrăveni pentru ajutor de 300 cor. la repararea bisericii: se transpune spre competentă rezolvare consistorului din Oradea-mare.

Nr. 70. Cererea învățătorului pensionat George Cărăbaș, locuitor în Lipova, pentru ajutor: se transpune spre competentă rezolvare consistorului din Arad.

Nr. 71. Cererea comitetului parohial din Săcaș, (protop. Hălmăgiu), referitor la descrierea restanțelor în contribuțiunile eparhiale:

se transpune spre competentă rezolvare consistorului din Arad.

Nr. 72. Cererea comunei bisericesti Talpe-Telec, referitor la descrierea restanțelor sale în contribuiriile eparhiale:

Se transpune spre competentă rezolvare consistorului din Oradea-mare.

Nr. 73. Cererea lui Ilie Sabo din Băița (prot. Vașcău) pentru ajutor:

șe transpune spre competentă rezolvare consistorului din Oradea-mare.

Nr. 74. Cererea lui Mihaiu Aron din Băița (prot. Vașcău) pentru ajutor:

se transpune spre competentă rezolvare consistorului din Oradea-mare.

Nr. 75. Cererea locuitorilor din Pâncota pentru cedarea sesiunii reduse pe sama comunei bisericesti spre depurarea restanțelor în contribuiriile eparhiale:

se transpune spre competentă rezolvare consistorului din Arad.

Nr. 76. Cererea credincioșilor din Erdeiș pentru un ajutor de 60 coroane.

se transpune spre competentă rezolvare consistorului din Arad.

Nr. 77. Cererea preotesei văduve Lucreția Catone pentru un ajutor de 60 cor. pe sama sa:

se transpune spre competentă rezolvare consistorului diu Arad.

Nr. 78. Cererea preotesei văduve Lucreția Catone pentru un ajutor de 60 coroane pentru fiica sa:

se transpune spre competentă rezolvare consistorului din Arad.

Nr. 79. Cererea comunei bisericesti Căpruța (prot. Radna) pentru concesiune de a colectă pe teritorul metropoliei în scopul zidirii unei biserici nouă:

Se incuviințează și numitei comune bisericesti, i-se dă concesiune a colectă pe teritorul diecezei arădane în scopul zidirii unei biserici nouă pe timpul de 2 ani, încât pentru metropolie, comuna petentă se avizează a se adresa forurilor competente.

Nr. 80 Urmează la ordinea zilei referada comisiunei epitropești prin raportorul său Nicolae Roxin și în temeiul raportului prezentat, asupra propunerii deputatului Dr. Aurel Halic, prezentată sub Nr. 29.

Sinodul trece la ordinea zilei.

Nr. 81. Urmează la ordinea zilei referada comisiunei epitropești prin raportorul său Sava Raicu și la propunerea comisiunii se stabilește bugetul Consistorului din Arad pe anul 1905, precum urmează:

Budgetul

Consistorului gr.-oriental român din Arad pe 1905.

Numirea obiectului:	A fost preliminar pe 1904	Consistorul propune pe 1905
A) Venite (acoperire)		
a) Ordinare:		
Ajutor de stat pe 1905	17300.—	17300.—
" " " " " pentru catechisarea din Timișoara	300.—	—.—
Contribuire de 4 fileri sufiet curentă	14300.—	14300.—
Contribuirea de 4 fileri de suflet din restanță	3000.—	2000.—
Taxa de 1 cor. deja cununii	1100.—	1100.—
60% din venitul fondului bisericesc-clerical	22400.42	24818.32
60% din venitul fondului școlar și aucta	3445.62	3805.10
Cvota de-10% titulo spese de administrare din venitul curat al fondurilor speciale și al fundațiun.	17896.04	18664.84
Din pretenziunile vechi ale fondului general	7800.28	1500.38
Din venitul sesiunilor reduse intru acoperirea parțială a retribuțiunei protoprezbiterilor	10200.—	10200.—
Spesele biuroului sinodal dela deputați	—.—	200.—
Cvota de $\frac{3}{5}$ din venitul curat al fondului pentru prom. culturei religioasă	—.—	1318.60
Didactrul teol.-pedagogic	—.—	2000.—

Numirea obiectului	A fost preliminar pe 1904	Consistorul propune pe 1905
b) extraordinare:		
Restituirea ecvivalentului anticipat în 1904 dela 3 fonduri	—.—	955·76
Titlurile budgetului 1904, care se omit pentru anul 1905	36128·74	—.—
La olaltă .	123871.—	98163.—
B) Spese:		
I. Senatul bisericesc		
<i>a) Spese ordinare:</i>		
Salarul asesorului ordinar	2400.—	2400.—
Adaus personal aceleuia	600.—	600.—
Relut de cvartir »	500.—	500.—
Salarul și 5 cvincvenale profesorului-director al institutului ped.-teologic	2600.—	2800.—
Retribuțiune direcțională direcțională aceleuia .	—.—	400.—
Salarele a lor 2 profesori de teologie à 1800 cor.	3600.—	3600.—
Relut de cvartir la trei profesori de teologie .	1500.—	1500.—
Onorar propunătorului de cant și muzică	1600.—	1600.—
Onorar propunătorului de cant și rituale	1200.—	—.—
Salarul profesor. suplent la desp. teologic . . .	800.—	800.—
Contribuire la budgetul metropolitan	300.—	300.—
Stipendii pentru teologi	2400.—	2400.—
Ajutoare de caritate . .	300.—	300.—
Retribuțiunea ppresbiter. (11) din district. consistorului arădan . .	11000.—	11000.—
Retribuțiunea alor 6 protopresbiteri din district. consistorului orădan .	6000.—	6000.—
<i>b) Spese extraordinare:</i>		
Diurne și spese de esmisiuni	400.—	400.—
Spese neprevăzute . . .	800.—	800.—
Retribuțiune restantă din 1903 la 3 protopresb.	1250.—	—.—
Stipendii din 1904 ridicate în 1905	2400.—	2400.—
Spese anticipate în cauza proceselor p. Mănăstiri	3000.—	—.—
La olaltă .	42650.—	37800.—
II. Senatul școlar.		
<i>a) Spese ordinare:</i>		
Salarul asesorului ordinar	2400.—	2400.—
Relut de cvartir aceleuia	500.—	500.—

Numirea obiectului	A fost preliminar pe 1904	Consistorul propune pe 1905
Salarele profesorilor pre-parandiali (unul à 2600 cor. și 4 à 1800 cor.) .	10800.—	9800.—
Relut de cvartir la 1 prof.	1000.—	500.—
Relut de cvartir pentru cazul de îndeplinire definitivă a celor 4 catedre pe 1/2 an à 250 cor.	—.—	1000.—
Onorar propunătorului de igienă și medic	1200.—	1200.—
Onorar propunătorului de desen și caligrafie .	200.—	200.—
Salarul și viptul învățătorului la școala de praxă	800.—	800.—
Onorar prof. de economie	—.—	800.—
Susținerea alumneelor .	2500.—	2509.—
” ” de- ficit din 1904	—.—	815.—
Recvizite de învățământ la seminar	500.—	500.—
Recvizite de scris și spese direcționale	200.—	200.—
Recvizite de învățământ în economie	150.—	150.—
Simbria economului .	360.—	—.—
Încălzit și luminat la institutul seminarial . .	450.—	450.—
Catichetilor	4600.—	4600.—
<i>b) Spese extraoldinare:</i>		
Diurne și spese de esmisiuni	800.—	1000.—
Rest din 1903/4 la încălzit și luminat . . .	10.—	—.—
Deficitul școalei de fete din 1903/4	—.—	450.—
Ajutor excepțional școalei de fete	1000.—	2000.—
Ajutoare culturale . . .	—.—	2000.—
Spese neprevăzute . . .	400.—	400.—
La olaltă .	27870.—	32265.—
III. Senatul episcopesc.		
<i>a) Spese ordinare:</i>		
Salarul asesorului ordinar	2400.—	2400.—
Relut de cvartir acestuia	500.—	500.—
Salarul secretarului cons.	2400.—	2400.—
Adaus personal acestuia .	800.—	800.—
Relut de cvartir acestuia	500.—	500.—
Salarul controlorului contabil	2000.—	2000.—
Relut de cvartir acestuia	500.—	500.—
Salarul cassarului consistorial	2400.—	2400.—
Relut de cvartir acestuia	500.—	500.—
Salarul unui ajutor contabil	1600.—	1600.—

Numirea obiectului	A fost preliminar pe 1904	Consistorul propune pe 1905
Relut de cvartir acestuia	400.—	—.—
Salarul referentului ajutător	1600.—	1600.—
Onorar fiscalului consist.	1600.—	1600.—
Onorar esactorului consistorial	800.—	800.—
Salarul arhivarului consistorial	1200.—	1200.—
Dotarea canceliștilor	3600.—	4000.—
Simbria servitorului de cancelarie	720.—	720.—
Incălzitul și luminatul localităților consistoriale	700.—	800.—
Tipărituri p. consistor	1200.—	1200.—
Recvisite de scris, mobile și porto postal	1000.—	1000.—
Contrib. și ecvivalent	300.—	300.—
Taxă de canalizare, consum de apă, asigurarea și repararea edificiului consistorial	600.—	600.—
Diurne și viatic deputaților sinodali	2400.—	2400.—
b) Spese extraordinare:		
Diurne și viatic la comisiuni	400.—	400.—
Depurarea împrumutului restant din 5 fonduri capit.	33600.—	5531·87
Interesele aceluia împrumut pe 1905	2520.—	279·59
Subvențiune lui Ioan Moldovan	600.—	600.—
Subvențiune vād. Milca Bodea	240.—	96.—
Restituirea împrumutului interimal din 1903	4849·24	—.—
Dotățiuni neridicate în 1903	320.—	—.—
Restituirea sumei spesate în 1903 din venitul intercalat episcopesc	1269·63	—.—
Pentru restituirea sumei de 4000 cor. la fondul clerical bisericesc (împrumut gimnaziului din Brad)	400.—	400.—
Spese neprevăzute	800·13	800·54
La olaltă	74719.—	37928.—
C) Recapitulare:		
I. La senatul bisericesc	42650.—	37800.—
II. » » școlar	27880.—	32265.—
III. » » epitropesc	74819.—	37928.—
	145239.—	107993.—
D) Bilanț:		
A) Venitele	123871.—	98163.—
B) Spesele	145239.—	107993.—
Rămâne deficit:	21368.—	9830.—

Care se va acoperi din supraincasări în pretenziunile vechi ale fondului general și din împrumuturi dela alte fonduri diecezane.

Nr. 82. La propunerea *comisiunii epitropesți prin raportorul său Nicolae Roxin* se stabilește **budgetul Consistorului din Oradea-Mare pe anul 1905**, precum urmează:

Budgetul

pentru

Consistorul eparhial gr.-or. român din Oradea-Mare pe anul 1905

Numirea obiectului:

Preliminar pe anul 1905.

A) Venite (acoperire.)

Remanența casei din anul trecut	5298.45
Ajutor dela stat pe 1905	12000.—
Competința sidoxială	1200.—
Cuota din fondul preotesc	6000.—
Cuota din fondul școlar pentru ajuto- rare	1415.—
Contribuiri eparhiale	7000.—
Taxe de cununii	100.—
10% perente dela fondurile și fun- dațiunile administrate	275.—
Din prețul protocolului congresual	300.—
Din prețul planului de învățământ	63.—
Suma	33651.45

B) Spese:

I. Senatul bisericesc.

Salarul vicarului președinte	6000.—
Salarul asesorului referent-bisericesc	2400.—
Relut de cortel asesorului referent-bi- sericesc	500.—
Retribuțiunea protopopilor	6000.—
Spese de călătorii în afaceri biseri- cești	200.—
Ajutoare bisericelor sărace	1000.—
Suma	16100.—

II. Senatul școlar.

Remunerațiune catichetilor	500.—
Pentru ajutorarea școalelor și întregi- rea dotațiunilor	1415.—
Spese de călătorii în afaceri școlare	500.—
Prețul planului de învățământ	63.—
Suma	2478.—

III. Senatul epitropesc.

Salarul secretarului	2400.—
Adaus personal secretarului	500.—
Salarul arhivarului	1600.—
Relut de cvartir arhivarului	400.—
Onorar fiscalului	600.—
Salar pentru un scriitor ordinar	1200.—
Onorar cassarului	200.—
Onorar controlorului	200.—
Simbria servitorului	360.—
Lemne pentru cancelarie	300.—

Numirea obiectului	Preliminat pe anul 1905
Recvisite pentru cancelarie	150.—
Instruirea cancelariei	150.—
Luminarea	60.—
Tipărituri pentru toate rezoartele	500.—
Contribuțiune și ecuivalent	400.—
Conzervarea și adaptarea edificiului consistorial	6000.—
Competința sidoxială	1200.—
Diurne și viatic deputaților sinodali pe 1905	1200.—
Spese de călătorii	100.—
Spese neprevăzute	200.—
Pretul protocolului congresual	300.—
Suma .	18020.—

C) Recapitulare :

I. Spesele senatului bisericesc	16100.—
II. Spesele senatului școlar	2478.—
III. Spesele senatului episcopesc	11020.—
Suma .	36598.—

D) Bilanț :

a) Venitele	33651.45
b) Spesele	36598.88
Rămâne deficit .	2946.55

adeacă : două mii șasă sute patruzeci și șasă coroane 55 fileri, care se va acoperi din diferite economizări.

Nr. 83. Deputatul sinodal dr. Gavril Cosma arătând, că nici în budgetul cons. din Arad, nici în cel al cons. din Oradea-Mare nu se află îngrijire pentru internatul diecezan din Beiuș, atrage atențiunea sinodului eparhial asupra împrejurării, că edificiul internatului diecezan din Beiuș, reclamă grabnică reparare și nouă adaptări și cere ca sinodul să ia în privința aceasta dispozițiuni :

Afacerea se releagă consistorului din Arad, care se avizează a îngrijii de urgență pentru adaptările îngrijirii trebuincioase la conducerea prielnică a aceluși institut. Totodată Consistorul din Arad este avizat a regulă definitiv situațiunea internatului diecezan din Beiuș în cadrele constituțiunii noastre bisericești contemplând și modalitatea, pe lângă care internatul de sub întrebare ar putea să fie împărțit de ajutor anual din partea diecezei.

Nr. 84. Preasfinția Sa D-l Episcop președinte notifică și :

Sinodul ia la cunoștință aprobarea canonică a alegerii preoților *Ioan Teorean* și *George Dudulescu* de asesori consistoriali onorari pentru senatul strâns bisericesc dela Consistorul din Oradea-Mare.

Nr. 85. Protocolul prezent se cetește și : se verifică.

Ne mai fiind alte obiecte la ordinea zilei, anunțându-se ședința proximă pe azi după amiaza la oarele 4, când la ordinea zilei va

urmă referada comisiunii organizatoare, apoi a comisiunii budgetare, ședința prezentă se încheie la oarele 1 d. a.

Ioan I. Papp,

Episcop-președinte.

Ioan Costa,

notar.

Scopul învățămîntului.

(Urmare și fine).

Interesul mijlocit este cel mai priincios. El este tot odată și nobil, căci scrutările făcute fără influința interesului mijlocit, rămân pentru todeauna proprietăți constante ale sufletului elevului.

Dacă ne cugetăm la interesul multi lateral față cu natura, putem deosebi aici 3 feluri de interese.

Interesul empiric. Eu privesc natura, ori voesc să cunosc ce este natură, atunci eu înmulțesc cunoștințele prin cercetările și experiențele, ce le fac asupra diferitelor întâmplări din natură. Un copil se duce poate pentru primadată la biserică. Aici observă, cercetează câștigându-și cunoștințe. În interesul empiric este deci aceea dispozițiune sufletească, care ne face să ne dăm seamă despre o mulțime de fapte și întâmplări din natură. Acest interes este un izvor nesecat pentru înmulțirea cunoștințelor noastre. Să încercăm deci a dezvolta acest interes în copii. El împinge pe om ca petrecător în natură mereu să-o studieze și să nu-și închidă ochii, pentru-ca să-și înmulțească cunoștințele. Unele obiecte sunt mai potrivite pentru dezvoltarea interesului empiric altele însă nu.

Se naște întrebarea, că oare spiritul se mulțumește cu aceea, că dacă vede o plantă cu floare roșie, albă să le privească numai? Nu! El se întreabă pentru ce cutare plantă e cu floarea albă, roșie, galbănă etc. De ce crește bradul numai pe munte, fagul numai la poalele lui, cucuruzul numai la șes? etc. etc. Adeseori copii te întreabă lucruri de acelea, cari foarte iute te aduc în incurcă. Ei caută să afle legătura dintre fenomenele naturale, raportul dintre oameni și natură. Astfel se speculează și acesta este *interesul speculativ* care nu se mulțumește cu aceea ce află, ci scrutează după cauza fenomenelor din natură și motivele faptelor din viața omenească. De multe ori spiritul copiilor trece peste aceste și-și pune alte întrebări de altă natură d. e. vede o pădure, stâncă, și nu întreabă de ce e așa ci zice: cât e de urâtă etc. etc. În acest caz copilul admiră lucrurile din punct de vedere *al frumosului*.

Acesta este interesul estetic, care ne face să admirăm lucrurile din punctul de vedere al frumosului, al simetriei bine întocmite, al părților externe: el ne face să recunoaștem frumuseța naturii. Un lucru deci îl putem aprecia din punct de

vedere empiric, speculativ, și estetic prin cari ne înbogățim spiritul nostru. Aceste interese sunt pentru fiecare ceva dozebit unul de altul. Și în viața omenească încă tot 3 feluri de interese deosebim.

Să vedem deci în ce chip se manifestă interesul față cu viața omenească.

Dacă văd un om debil după un morb, îndată se naște în mine un fel de compătimire, sau dacă un amic al meu are o bucurie, eu încă nu rămân indiferent, ci mă bucur de 'npreună cu el, ear dacă a dat peste el o nenorocire, mă însrizez și'l compățimesc. Venind deci să cercetăm peste tot faptele, lucrurile de aproapele nostru, se desvoltă în noi un fel de interes simpatic sau antipatic. Acesta este interesul simpatic, care nu la toți oamenii e desvoltat.

Interesul simpatic este o stare sufletească, care ne 'npinge ca să urmărim cu sufletul nostru lucrările, purtările, faptele oamenilor în viață și din aceasta să se nască sentimente simpatice.

Interesul simpatic este baza religiei că și este de trebuință ca să-l desvoltăm și în școală. Interesul simpatic este 'nboldirea spre fapte bune. Vieța noastră pretinde ca să ne interesăm de tot ce se petrece în societate, să nu trăim izolați. Deci este de mare lipsă desvoltarea acestui interes în copii spre desvoltarea unei vieți morale.

Acest fel de interes este baza iubirei și iubirea, bine știm, că formează simbolul moralității.

Când interesul meu nu privește numai indivizi singuratici, ci el se referă la ori cine fără excepțiuni la societăți și corporațiuni întregi, atunci acest interes se numește interes *social*.

Este foarte de lipsă desvoltarea unui astfel de interes în copii, căci ori ce societate, în care unul tinde la un lucru, altul la altul, să va nimici. Chiar și familia, unde diferiți membri vor fi predominati de sentimente, se va nimici.

Ear acolo unde societatea și familia va fi unită, unde toți vor tinde la același scop, aceea de sigur va prospera.

Mai avem în fine interesul religios. Omul prin observarea zilnică vine la convingerea, că trebuie să existe o persoană, o ființă mai presus de noi oamenii.

El este acel interes, care ne face să ne cugetăm la ființa supremă la o lume supranaturală cătră care tindem cu toți: Acestui interes fi putem da numirea de interes *religios-moral*, căci prin religiositate ajunge la moralitate. *Herbart* e primul care a zis, că acest interes să se desvolte în școală.

Dr. Petru Șpan

Programa

examenelor finale dela institutul ped.-teol. gr. or. român din Arad în anul școlar 1904/5.

Luni 9/22 Maiu curs IV. ped. examen din limba română, maghiară, istorie și constituție.

Marti 10/23 Maiu curs IV. preparandiste, examen din toate studiile.

Miercuri 11/24 Maiu c. IV. ped. examen din celelalte studii.

Joi 12/25 Maiu examen cu preparanzii privațiști de cursul IV.

Vineri 13/26 Maiu c. IV. ped. examen din cant și tipic.

Luni 23 Maiu (5 Iunie) c. IV. ped. scripturistică din limba română.

Marti 24 Maiu (6 Iunie) c. IV. ped. scripturistică din limba maghiară.

Miercuri 25 Maiu (7 Iunie) c. IV. ped. scripturistică din matematică.

Miercuri 1/14 Iunie } Examen private cu teologii și
Joi 2/15 Iunie } pedagogii privațiști.
Vineri 3/16 Iunie }

Miercuri 8/21 Iunie c. I—III ped. cant, tipic, muzică.

Joi 9/22 Iunie c. I—II teologic " " "

Vineri 10/23 Iunie c. III " " "

Sâmbătă 11/24 Iunie 3—6 c. I—III ped. gimnastică.

Luni 13/26 Iunie } Examen verbale de eva-
Marti 14/27 Iunie } lificațiune învățătorească
Miercuri 15/28 Iunie } și Școala de aplicație.
Joi 16/29 Iunie }

Vineri 17/30 Iunie }

Sâmbătă 18 Iunie (1 Iulie)

Luni 20 Iunie (31 Iulie) c. I. ped. examen din toate studiile.

Marti 21 Iunie (4 Iulie) c. I. teol. examen din toate studiile.

Miercuri 22 Iunie (5 Iulie) c. II. ped. examen din toate studiile.

Joi 23 Iunie (6 Iulie) c. II. teol. examen din toate studiile.

Sâmbătă 25 Iunie (8 Iulie) c. III. ped. examen din toate studiile.

Luni 27 Iunie (10 Iulie) c. III. teol. examen din toate studiile.

Marti 28 Iunie (11 Iulie) conferență finală și clasificățiuni.

Miercuri 29 Iunie (12 Iulie) *Te Deum*.

CRONICA.

Din cauza aglomerației de material am fost necesitați să intrerupem publicarea călătoriilor lui Evlia Celebi. Vom continua însă în numărul viitor.

Iubileul Reuniunii române de muzică din Sibiu. Reuniunea aceasta își va serba iubileul de 25 ani dela înființarea sa la 8 Iunie a. c. st. n. La acest iubileu vor fi invitați toți foștii membri ai Reuniunii, binevoitorii ei și reuniunile și corurile românești din patrie. Programa va fi următoarea: *Joi*, la 8 Iunie a. c. nou (*ziua Înălțării Domnului*) la orele 11 a. m. *act fest*iv cu cântări și cuvântare ocazională. — În aceeași zi seara mare *concert fest*iv. A doua zi și eventual și în zilele următoare reprezentarea operetei populare române „*Moșul Ciocârlan*” de Tudor cav. de Flondor.

Programa detaliată se va publica la timpul seu. **Fidanțare.** Dl Alexandru Florea teolog absolvent din Rîșca a fidanțat pe D-nișoara Constanța ficia preotului George Costina din Iosaș. Fie cu noroc!

Guvernul rusec în zilele acestea a dat poruncă să se dea iarăși Polonilor drepturi de a-și cumpăra pământ și a face întreprinderi industriale. Iar' în școlile lor populare, și în cele medii (gimnaziu) în care parte mare de școlari e polonă, e liberă învățarea în limba polonă! Ministrul de culte are poruncă să pună în aplicare cât mai curând aceste ușurări, ce să fac sorții Polonilor.

Arta în mănăstirile române. Prof. de univ. în București Gr. Tocilescu, a ținut la Ateneul Român o conferință despre „Arta în mănăstirile române“.

Conferențiarul a zis în introducerea interesantelor sale expuneri, că pretutindeni pe unde vom întâlni un monument artistic, să-i studiem rămășițele, ori cât ar fi de trecute; să ne folosim de ele ori cât de mici și de neînsemnate ni-s'ar părea. „Schimbând bolovanul în stâncă și bobul de ghindă în stejar“, să spicuim cu îngrijire rămășițele artei străbune și deșteptând în cei-ce nu le cunosc, o puternică scânteie de viață, studiind, lucrând, producând, vom avea neperitoare glorie de a aduce la îndeplinire una din datorile noastre cele mai de căpetenie.

Pentru a ne da seamă de arta ce a existat în mănăstirile din România continuă d. Gr. Tocilescu — trebuie mai întâi să le studiem, să vedem pas cu pas toate părțile ei, căci numai astfel vom cunoaște marele rol ce l-au jucat ele în artă, numai astfel noi ne vom putea făli cu trecutul nostru artistic, mândrindu-ne, că strămoșii noștri au cultivat artele frumoase, făcând din ele nemuritoare opere.

Orientul a fost cel mai credincios creștinismului și de aceea vom găsi aci primele locașuri unde se adăposteau sântii părinți, locașuri, cari mai apoi au devenit schituri și în urmă mănăstiri.

Conferențiarul istorisește pe rând întemeierea principalelor mănăstiri din Oltenia, Muntenia și Moldova. La început ele era locuri de ultim refugiu și de aceea se construiau prin munți, constituind un fel de cetățui cu ziduri groase, porți uriașe, cu tunuri de flancare, cu crenele etc.

Cei din mănăstiri se ocupau cu tipărirea și legarea cărților, cu sculptura în lemn, cu pictura etc. iar maicele se îndeletniceau cu țesătoritul.

Când activitatea și frumoasele opere încep să decadă în mănăstirile din sf. Munte, tocmai atunci ele își iau în România un mai rodnic avânt. Și de aceea vedem, că odată cu secolul XVI apare o mulțime de locuri sante, vedem pe Radu cel mare, înălțând pe de arândul sante biserici, pe patriarhul Nifon și mai ales pe discipolul său Neagoe Basarab, care n'a lăsat locșor lipsit de biserică și n'a rămas nici unul neîmpodobit și neinzestrat cu sante odoare. Tot în acest secol, punct culminant al religiosității la Români vedem boieri și cocoane, domni, și doamne, lăpădând îmbrăcăminte boierești și mantiele domnești și îmbrăcând sărăcicioasa rasă; astfel cum a făcut și d-na Teodora a lui Mihaiu Viteazul.

În acel timp binecuvântat de Atotputernicul, santele locașuri apar pe de arândul, pentru a le vedea astăzi mai sărăcicioase și mai rare, așa că în Bucovina, unde atunci se numărau 40 mănăstiri cu peste 500 călugări, astăzi nu mai sunt decât patru.

Vorbind despre arhitectura ce se găsește în mănăstirile noastre, spune că e cea bizantină și o clasifică în trei timpuri, și anume: 1. Arhitectura curat bizantină; 2. arhitectura mănăstirii Curtea de Argeș și Trei Ierarhi din Iași și 3. arhitectura bisericeștii Stravropoleos din București.

Sculptura se întâlnește numai ca element decorativ.

Pictura noastră, deși de o frumusețe rară, totuși ea aproape s'a stins; nu o mai întâlnim. Frescurile, cari împodobeau pereții mănăstirilor, au fost distruse sau de Turci, când năvăleau în biserică, sau de restauratori cari, mai Turci decât Turcii, au distrus tot.

La sfârșitul conferinței dl Tocilescu face o serie de proiectuiri:

Inagurarea statuei lui Vasile Alexandri la Iași a fost hotărâtă definitiv pentru ziua de 22 Maiu st. v. Serbările vor începe la 21 l. c. și vor dura trei zile. Dl Rășcanu, profesor universitar a fost însărcinat cu redactarea actului comemorativ.

Un nou discurs al împăratului Wilhelm. Împăratul Germaniei Wilhelm a ținut deunăzi la o paradă militară un discurs către oficeri, zicând între altele, că pe armata rusească dela Mukden a nimicit-o imoralitatea și beția. Numai astfel ne putem explica înfrângerea mare a Rușilor la Mukden. Deoarece Rusia s'a dovedit slabă pentru delăturarea pericolului galbin, probabil Germaniei îi va reveni problema de a pune hotar acestui pericol. Oficerii și soldații germani trebuie să se ocupe tot timpul cu lucruri folositoare și să se ferească strict de imoralitate și beție. Feciorii trebuie tratați cu severitate, ca să nu aibă timp pentru lucruri imorale.

Mulțămită publică. Din incidentul procurării Mineiului în 12 volume pentru strana II. sftii noastre Biserici în urma descoperirii scopului nostru prin parohianul Aurel Jucu, Spect. D-n Dr. Alexandru Marta avocat în Lipova dându-ne sprijinul religios-moral în suma de 10 coroane, în numele comunei noastre bisericești îi exprimăm profunđa noastră mulțămită. Chelmac la 4/17 Maiu 1905. Cu toată stima, George Rusu paroh gr. or. român.

Aviz!

A apărut și se află de vânzare în tipografia noastră următoarele cărți școlare:

„**Istorie bisericești**“, III carte de religie pentru școlile populare de dl profesor: Dr. P. Barbu, prețul unui exemplar 30 fil.

„**Exerciții intuitive**“ în limba maghiară, de dl învățător Ioan Vancu, prețul unui exemplar 50 fileri, peste 10 exemplare 10% rabat.

„**Istorie biblice**“, I carte de religie pentru școlile populare de dl profesor: Dr. P. Barbu, prețul unui exemplar 30 fileri.

„**Tâlcuiala evangeliilor**“, de fericitul Loga cu litere cirile prețul 2 coroane.

Rugăciunile școlarelor compactate cu gust, în diferite colori, cuprinde întreagă utrenia și liturgia, de un prieten al școlarelor, prețul per exemplar 40 fil. Dela 10 exemplare 10% rabat.

Concurs.

Pe baza rezoluției Venerabilului Conzistor eparhial dto 24 Martie 1905 Nr. 1162/905 prin aceasta se escrie concurs cu termin de **30 de zile** pentru îndeplinirea parohiei devenită vacantă prin reposarea parohului Ioan Mihailovici din **Murani** (presbiteratul Timișorii).

Beneficiul constatător din folosința unei sesiuni parohiale, stola și birul normat cum a fost până acum,

precum și întregirea dotațiunii preoțești din coalele de fasiune, asigură venitul prescris pentru parohii de clasa primă, deci dela recurenți să cere evalueațiunea din §-ul 15 lit. a) a Regulamentului pentru parohii. Orfanei reposatului paroh i-se reșevă dreptul garantat prin §-ul 8 al aceluiași Regulament.

Reflectanții vor avea să-și înainteze recursurile adjustrate cu documentele originale la Prea On. oficiu ppresb. al Timișorii, și cu observarea §-lui 18 din Regulament să se prezente în s-ta biserică din loc, spre a-și arată desteritatea rituală și omiletică.

Murani, la 11 Aprilie v. 1905.

Comitetul parohial.

Cu consensul ppresb. tractual: *Dr. Traian Putici*

—□—

—3

Pentru îndeplinirea postului de paroh vacant dela parohia de a II clasă din **Gurbed** protoprezbiteratul Tinca cottul Bihor cu termin de alegere pe ziua **24 Iunie (7 Iulie)** 1905, pe lângă următoarele dotațiuni:

1. Cvarțir liber cu 3 chilii, culină, cămară și supraedificatele necesare și cu un intravilan de un jugăr. 2. Bir dela 235 case, câte una măsură de cucuruz sfărmat sau 2 coroane. 3. 20 jug. catastrale pământ parohial cu dreptul de pădure. 4. Stolele îndatinat și anume: a) dela mort mare cu înormântare de frunte 8 cor., cu 2 stâlpi 10 cor. înormântare de mijloc 6 cor. înormântare mică cor., b) dela botez 40 fil. c) dela feștani 1 cor. 20 fil., d) dela cununii 2 cor., e) slujbele după cum sunt 40—80 fileri.

Dările publice pentru pământ are să le solvească parohul. 5. Întregirea dela stat 24 cor. 66 fil. pentru paroh fără VIII clase. Alesul va fi îndatorat să țină catehizarea cu școlarii gr. or. dela școalele din Gurbed fără ca să poată pretinde pentru aceasta altă remunerațiune.

Reflectanții la această parohie au să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sărbătoare în s-ta Biserică din loc spre a-și arată desteritatea în cele rituale, ear recursurile lor ajustate conform regulamentului au să le adreseze comitetului parohial din Gurbediu și până în ziua 12/25 Iunie să le susțearnă subscrisului protoprezbiter.

Dat în ședința comitetului parohial ținută în Gurbediu la 23 Noemvrie (6 Decemvrie) 1904.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Nicolae Rocsin* ppresbiter

—□—

2—3

Pentru ocuparea vacantului post de învățător dela școala confesională gr. or. rom. din **Drăgoești**, tractul Belințului, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Dotația împreună cu acest post este: 1) În bani gata 345 coroane, 2) 7¹/₂ Hl. grâu, 3) 6 Hl. cucuruz, 4) 2¹/₂ jugăre pământ, pentru care însă alesul are să poarte atât darea de stat cât și cea pentru regularea apelor 5) 32 metri lemne, din care însă are a încălzi și sala de învățământ, 6) pentru scripturistică 10 cor. 7) pentru conferință 10 cor., 8) pentru adunarea Reuniunii învățătoarești 10 cor. Are apoi cortel liber cu 2 chilii și bucătărie, precum și grădină lângă el de 800⁰□

Se observă că pentru curățenia salei de învățământ se va îngriji comuna hisericăască.

Reflectanții au să-și aștearnă pețițiile lor instruate conform legilor în vigoare, în lăuntru terminului de mai sus, comitetului parohial din Drăgoești, pe calea oficiului protoprezbiter al Belințului (Bélinecz, Temes megye) având a se presenta într-o Du-

minecă sau într-o sărbătoare în sf. biserică, spre a-și arată desteritatea în tipic și în cântările bisericăști.

Drăgoești, în 27 Martie v. 1905.

Comitetul parohial

În conțelegere cu mine: *Gerasim Sârb* ppresbiter

—□—

2—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza concludului Venerabilului Conzistor eparhial Nr. 7583/903 prin aceasta se escrie concurs de licitațiune minuendă pentru edificarea unei școale noaună cu 2 sale de învățământ și 2 locuințe pentru învățători în comuna bis. **Fenlac** (ppresb. Timișorii).

Prețul de examare: 9072 coroane 92 fil.

Planul și proiectul de spese se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Reflectanții vor avea să depună nainte de începerea licitațiunii ca vadiu (zece) 10% din prețul de exclamare, în bani gata ori în hârtii acceptabile.

Licitațiunea se va ținea **Duminecă în 29 Maiu (11 Iunie)** 1905 la 8 ore a. m. în școala confesională locală.

Comitetul parohial își rezervă dreptul a da lucrările reflectantului cu mai multă garanță, fără privire la rezultatul licitațiunii. Condițiunile de licitare încă se pot afla dela oficiul parohial.

Fenlac, din ședința comitetului par. ținută la 3 aprilie 1905.

Comitetul parohial.

Cu consensul ppresb.: *Dr. Traian Putici*

—□—

1—3

Pentru repararea și văruirea esteroară a sf. biserică gr. or. rom. din Cerneteaz, prin aceasta se publică licitațiune minuendă pe ziua de 26 Maiu (8 Iunie) 1905 la 11 ore a. m. Licitațiunea se va ținea în școala superioară.

La licitațiune se poate participa numai verbal, oferte închise nu se primesc.

Prețul de exclamare e stabilit în sumă de 1394 cor. 20 fil. Licitanți vor avea să depună vadiu de 10% în bani gata, sau în papire de valoare acceptabile.

Proiectul de spese să poate vedea la oficiul parohial din loc.

Cerneteaz, la 3/16 Maiu 1905.

Nicolae Micluția
paroh.

2—2

Cancelaria arhitectului român

Ioan Niga

ARAD. Strada József főherceg-út Nr. 1.

(lângă „Victoria“).

Pregățește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează biserică în mod artistic, din care căuză îl recomandăm îndeosebi dlor parohi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuit.

15—52